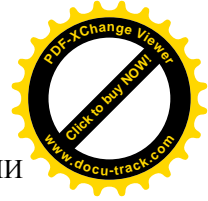

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КІРОВОГРАДСЬКИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО
ТА МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
КЛАСИЧНОГО ПРИВАТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КЛАСИЧНОГО ПРИВАТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

АКТУАЛЬНІ ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СУДОЧИНСТВА

**Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Кіровоград, 12–13 квітня 2013 року)**

ЧАСТИНА ДРУГА

**ВПЛИВ ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА
СУДОЧИНСТВО В АДМІНІСТРАТИВНИХ, ЦИВІЛЬНИХ І
ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО,
ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА**

Київ – 2013

УДК 342.553+352(477)
67.9(4УКР)300.66

А 43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва
Національної академії правових наук України
(протокол № 3 від 27 березня 2013 р.)*

Редакційна колегія:

академік НАПрН України О. Д. Крупчан, доктор наук з державного управління А. В. Мерзляк, доктор юридичних наук О. А. Беляневич, кандидат юридичних наук І. І. Литвин, кандидат юридичних наук В. І. Бобрик, кандидат юридичних наук В. М. Короленко, кандидат юридичних наук Г. Ю Шаркова.

Актуальні правові та організаційні проблеми публічного управління та судочинства: Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кіровоград, 12–13 квітня 2013 р.): У 2-х частинах. – Частина друга: «Вплив вимог Європейської конвенції з прав людини на вітчизняне судочинство в адміністративних, цивільних і господарських справах. Актуальні проблеми здійснення адміністративного, цивільного та господарського судочинства» – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. – 240 с.

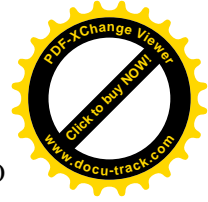
ISBN 978-966-189-163-9

У збірнику представлені матеріали наукових доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні правові та організаційні проблеми публічного управління та судочинства» (12–13 квітня 2013 року, м. Кіровоград). Тематика доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції з України, Росії та Білорусі охоплює різні актуальні проблеми правового регулювання публічного управління та судочинства в Україні та деяких країнах СНД.

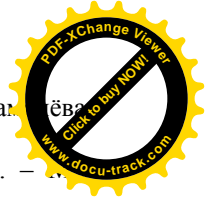
Збірник розрахований на наукових і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, докторантів та аспірантів, студентів, суддів, прокурорів, адвокатів та інших практикуючих юристів, а також широкий читацький загал.

ISBN 978-966-189-163-9

© Автори, 2013
© НДІ приватного права і підприємництва
НАПрН України, 2013
© Кіровоградський інститут державного
та муніципального управління КПУ, 2013

Логолова М. В. СПІВВІДНОШЕННЯ ПОСТАНОВ ПЛЕНУМУ ВИСШОГО СУДУ УКРАЇНИ ПРО ПРАКТИКУ ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРИ РОЗГЛЯДІ СІМЕЙНИХ СПРАВ З НОРМАМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	82
Лученко Д. В. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА ВИРІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СПОРУ	85
Маковій В. П., Антонюк І. Л. ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСУДНОСТІ СПРАВ З ПИТАНЬ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ ТА ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ.....	88
Мартыненко И. Э. ПОНЯТИЕ И ПРИЗНАКИ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ В ХОЗЯЙСТВЕННОМ (АРБИТРАЖНОМ) ПРОЦЕССЕ	91
Махінчук В. М. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	95
Маценік М. О., Уткіна В. В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ПРИ ВЧИНЕННІ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	98
Морозова С. Є. ОСПОРЮВАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБИТРАЖУ З ПІДСТАВИ СУПЕРЕЧНОСТІ АРБИТРАЖНОГО РІШЕННЯ ПУБЛІЧНОМУ ПОРЯДКУ УКРАЇНИ	101
Москалевич Г. Н. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ПРАВА В ХОЗЯЙСТВЕННОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	104
Печений О. П. ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗГЛЯДУ СПОРІВ ПРО СПАДЩИНУ	107
Пивоваров В. М. МОВНІ АСПЕКТИ ВІТЧИЗНЯНОГО СУДОЧИНСТВА	109
Саракун І. Б. ДОКАЗУВАННЯ УДАВАНОСТІ ПРАВОЧИНУ ПРИ ДАРУВАННІ АКЦІЙ ПрАТ ТРЕТІЙ ОСОБІ	112
Скрябін О. М. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЗАХИСНИКА ЗА СТАРИМ ТА НОВИМ КРИМІНАЛЬНО- ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ	117

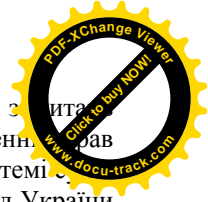

3. Заманёва М. Ю. Административная юстиция США / М. Ю. Хамаёва // Государство и право. – 1993. – № 3. – С. 140–147.
4. Ведель Ж. Административное право Франции / Ведель Ж. – М.: Прогресс. – 1973. – 345с.
5. Юридична енциклопедія. В 6 т./ Ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл, 1998. -Т1: А-Г. – 672 с.
6. Брубан Г. Французское административное право: Пер. с франц./Под ред. и со вступ. ст. С. В. Боботова.— М.: Прогресс. – 1988. – 488 с.
7. Педько Ю. С. Становлення адміністративної юстиції в Україні: Монографія. – К: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 208 с.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОСТАНОВ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПРО ПРАКТИКУ ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРИ РОЗГЛЯДІ СІМЕЙНИХ СПРАВ З НОРМАМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Логвінова Марія Володимирівна
канд. юрид. наук, доцент,
заступник директора Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

З врахуванням того факту, що національне законодавство на сьогодні характеризується неузгодженістю норм, наявністю прогалин та неточностей, певний «тягар відповідальності» за однакове і правильне правозастосування приписів закону покладено на Вищий спеціалізований суд. При цьому доцільно зазначити, що до 07.07.2010 р. повноваження давати судам роз'яснення з питань законодавства на основі узагальнення судової практики та аналізу судової статистики закріплювалося за Верховним Судом України (далі – ВСУ). Проте у зв'язку з реформуванням судової системи та прийняттям 07.07.2010 р. Закону України «Про судоустрій та статус суддів» повноваження, пов'язані із забезпеченням єдності судової практики у справах відповідної судової юрисдикції, покладено на Пленум Вищого спеціалізованого суду. Так, згідно з п.2, 6 ч.2 ст.36 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» з метою забезпечення однакового застосування норм права при вирішенні справ відповідної судової юрисдикції Пленум Вищого спеціалізованого суду узагальнює практику застосування матеріального і процесуального закону та за результатами узагальнення

судової практики дає роз'яснення рекомендаційного характеру з питань застосування спеціалізованими судами законодавства при вирішенні справ відповідної судової юрисдикції. Водночас слід зауважити, що у системі загальної юрисдикції з 01.11.2010 р. діє Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ), утворений з 01.10.2010 р. згідно з Указом Президента України від 12.08.2010 р. № 810/2010 «Про Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ». Таким чином, у разі необхідності роз'яснення питань щодо застосування тих чи інших норм цивільного, сімейного, цивільного процесуального, кримінального законодавства, Пленум ВССУ готує такі роз'яснення шляхом прийняття відповідних постанов.

З дня створення Пленуму ВССУ узагальненням судової практики розгляду судами сімейних справ уваги не приділялося. На сьогодні в порядку правонаступництва діють три постанови Пленуму ВСУ, які узагальнюють практику застосування судами законодавства при розгляді сімейних справ, зокрема: «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» (№ 3 від 15.05.2006 р.), «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» (№3 від 30.03.2007 р.), «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» (№ 11 від 21.12.2007 р.).

Аналіз вищевказаних постанов дозволяє стверджувати, що будучи правозастосовним органом і здійснюючи виключно роз'яснюючи діяльність чинних правових норм, Пленум ВСУ в своїх постановах з питань застосування законодавства фактично закріплює нові норми права. Не вдаючись у наукову дискусію про правову природу постанов Пленуму ВСУ (від визнання їх як нормативно-правових актів до категоричного заперечення нормативної природи), зазначимо, що положення ст.36 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» сформульовані досить конкретно – постанови носять рекомендаційний характер і є свого роду роз'ясненням змісту тих нормативно-правових актів, що містять суперечливі, нечіткі, невизначені положення, які повинні застосовувати судді під час розгляду конкретних справ. Тобто всі роз'яснення Пленуму ВСУ (сьогодні Пленуму ВССУ) повинні здійснюватися тільки в межах обсягу чинних норм права та їх змісту. Пленум ВСУ (Пленум ВССУ) за своїми повноваженнями не вправі змінювати або доповнювати норми права [1, 49], проте практика засвідчує протилежне.

Наприклад, абз.3 п.4 постанови Пленуму ВСУ №3 від 15.05.2006 р. передбачає, що із позовом про визнання батьківства чи материнства можуть звертатися до суду лише особи, зазначені в СК. У разі пред'явлення такого

Позови від імені інших осіб суддя відповідно до п.3 ч.3 ст.121 ЦПК відмовляє у відкритті провадження у справі. В останньому реченні автори постають перед питанням, чи можна вважати творчу майстерність в розробці процесуального «сурогату» з боку самостійних інститутів цивільного процесу. Якщо керуватися роз'ясненнями постанови з позицій вказаної норми ЦПК, то відповідно до п.3 ч.3 ст. 121 ЦПК суддя може повернути позовну заяву, але в жодному випадку не відмовити у відкритті провадження у справі. Повноваження судді щодо відмови у відкритті провадження обумовлені чіткими для цього підставами, які закріплені в ч.2 ст.122 ЦПК і не передбачають такої підстави як подання від імені позивача заяви іншою особою, яка не має повноважень на ведення справи. Таке вільне тлумачення норми закону призводить до того, що правозастосовний орган, по-перше, наділяє суддю повноваженнями, які не визначені в ЦПК; по-друге, позбавляє в майбутньому особу, яка в силу ч. 3 ст. 128 СК має право на пред'явлення позову, можливості повторного звернення до суду в інтересах дитини, що передбачає природа інституту повернення позовної заяви.

Наступний приклад. Згідно з ч.2 ст.110 СК позов про розірвання шлюбу не може бути пред'явлено протягом вагітності дружини та протягом одного року після народження дитини. В абз.2 п.9 постанови Пленуму ВСУ № 11 від 21.12.2007 р. зазначено, що встановивши зазначені обставини, суддя відмовляє у відкритті провадження у справі за заявою про розірвання шлюбу, а якщо воно було відкрито, – припиняє провадження у справі. В одному реченні, як і в попередньому прикладі, правозастосовний орган двічі допускає не узгодженість з нормами ЦПК України. По-перше, згідно з п.5 ч.3 ст.121 ЦПК у разі подання заяви про розірвання шлюбу під час вагітності дружини або до досягнення дитиною одного року без дотримання вимог, встановлених СК, суддя повертає заяву, а не відмовляє у відкритті провадження у справі. По-друге, цивільно-процесуальному законодавству України не відомий інститут припинення провадження у справі. Формами закінчення провадження без ухвалення рішення суду по справі відповідно до ЦПК є зупинення (ст.201, 202 ЦПК) і закриття провадження у справі (ст.205 ЦПК), залишення заяви без розгляду (ст.207 ЦПК). Водночас слід зауважити, що ЦПК в статтях 201, 202, 207 містить вичерпний перелік підстав для закінчення провадження у справі без ухвалення рішення і жодна з цих норм не передбачає можливості чи то зупинення, чи закриття провадження у справі чи залишення заяви без розгляду у зв'язку з тим, що суд відкрив провадження у справі за заявою про розірвання шлюбу під час вагітності дружини або до досягнення дитиною одного року. Фактично, законодавець не врегулював вирішення цього питання. І власне в цій ситуації Пленум ВСУ замість того, щоб запроваджувати новий процесуальний інститут – припинення провадження у справі, мав би

розвинути можливий алгоритм дій судді. Крім того, далі по тексту позовної вказується, що ухвали такого роду (одразу постає логічне питання, які саме ухвали: ухвала про відмову у відкритті провадження у справі, ухвала про припинення провадження у справі) не є перепорою для повторного звернення до суду з таких самих підстав у зв'язку зі зміною обставин. Проте відмова у відкритті провадження у справі перешкоджає повторному зверненню до суду з таким самим позовом (ч. 7 ст.124 ЦПК), а такий інститут як припинення провадження у справі з позицій ЦПК в принципі не можливо прокоментувати. На наш погляд, в цьому випадку правозастосовний орган має на увазі ухвалу про повернення позовної заяви, оскільки ч. 5 ст.121 ЦПК чітко визначає, що повернення позовної заяви не перешкоджає повторному зверненню із заявою до суду, якщо перестануть існувати обставини, що стали підставою для повернення заяви. Однак з якою метою Пленум ВСУ ускладнює роботу суддів, натомість чіткого роз'яснення процесуальних норм – питання залишається відкритим.

Приклади подібних перевищень повноважень Пленумом ВСУ стосовно надання судам роз'яснень із питань застосування цивільного процесуального закону при розгляді сімейних справ можна продовжувати. Проте очевидним є той факт, що сьогодні перед Пленумом ВССУ стоїть завдання узгодити зміст вищевказаних постанов Пленуму ВСУ із нормами ЦПК України шляхом прийняття постанов про внесення відповідних змін.

Список використаних джерел:

1. Карнаух Т. Постанови Пленуму Верховного Суду України: правова природа та місце в системі джерел права/ Тетяна Карнаух// Наукові записки. – Том 90. – Юридичні науки. / Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2009. – С. 48-51.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА ВИРІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СПОРУ

Лученко Дмитро Валентинович
канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри

*Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Як відомо, провадження у адміністративних справах має позовну форму. Відповідно, в судовому адміністративному процесі, як і у процесі цивільному чи господарському, поняття позову займає центральне місце, що